

राज्यातील अल्प मुदत सहकारी पतसंरचने
अंतर्गत (STCCS) प्राथमिक कृषी पतपुरवठा
सहकारी संस्थांचे सक्षमीकरण करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-०९१९/प्र.क्र.१०६/१८-स,

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,

तिसरा मजला, विस्तार इमारत, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक : १६ नोव्हेंबर, २०२१

- वाचा :-** १) शासन निर्णय, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, क्र. सीसीआर-१४०६/प्र.क्र.२४७/२-स, दि. १७/०५/२००६.
- २) शासन निर्णय, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, क्र. सीसीआर-०३१३/प्र.क्र.१४४/२-स, दि. ०६/०९/२०१४.
- ३) शासन शुद्धिपत्रक, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, क्र. सीसीआर-०३१३/प्र.क्र.१४४/२-स, दि. ०२/०८/२०१७.
- ४) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे दि.३१/०८/२०२० चे पत्र.

प्रस्तावना -

राज्यात सध्या त्रिस्तरीय अल्पमुदत सहकारी पतसंरचनेअंतर्गत (STCCS) शेतकऱ्यांना राज्य स्तरावर महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, जिल्हा स्तरावर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका, गावपातळीवर प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांमार्फत पीक कर्ज पुरवठा करण्यात येतो. या पतसंरचनेमार्फत शेतकऱ्यांना अल्पमुदत, मध्यम मुदत, व दीर्घ मुदत शेती कर्ज पुरवठा करण्यात येतो.

शासनाच्या संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णयानुसार सन २००६-०७ या आर्थिक वर्षापासून राज्यातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांमार्फत प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांना वार्षिक ४% व्याज दराने व प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांमार्फत शेतकरी सभासदांना वार्षिक ६% व्याज दराने अल्प मुदत पीक कर्ज पुरवठा करण्यात येतो.

शासनाच्या संदर्भ क्र. २ येथील शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार प्राथमिक कृषी पतपुरवठा संस्थांना त्यांचा व्यवस्थापन खर्च व आस्थापना खर्च जसे निवडणूक खर्च, प्रत्येक आर्थिक वर्षात तयार करावयाचे लेखापरिक्षण अहवाल यासाठी लागणारा खर्च, डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजनेचे प्रस्ताव तयार करणे, गटसचिवांचे वेतनासाठी वसुलीचे २ टक्केप्रमाणे रक्कम जमा करणे, इत्यादी कामकाजास्तव मिळालेला निधी पुरेसा नाही. त्यामुळे सदर संस्था आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत झाल्याचे दिसून येते. बऱ्याच संस्थांकडे लेखापरिक्षण शुल्क तसेच निवडणूकीकरीता देण्यासाठी निधी उपलब्ध नसतो. त्यामुळे अशा संस्थांच्या निवडणूका

घेण्यासाठी बऱ्याच अडचणींना सामोरे जावे लागत आहे. यास्तव संदर्भ क्रमांक २ येथील शासन निर्णयान्वये देण्यात येणाऱ्या अर्थसहाय्यात वाढ करण्याची विनंती सहकार आयुक्तांनी केली आहे.

राज्यातील शेतकऱ्यांना पीक कर्ज पुरवठा करण्यासाठी प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांचे महत्त्व विचारात घेता, या संस्थांचे सक्षमीकरण करण्यासाठी शासनामार्फत पीक कर्ज वाटपाच्या प्रमाणात शासन निर्णय दिनांक १७/०५/२००६ नुसार देण्यात येणाऱ्या व्याज परतावा योजनेअंतर्गत संदर्भ क्रमांक २ येथील शासन निर्णयान्वये प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे सक्षमीकरण योजनेअंतर्गत प्राप्त होणाऱ्या (STCCS) निधीच्या अर्थसहाय्यामध्ये वाढ करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

राज्यातील प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे नुकसान भरून काढण्यासाठी त्यांना, या संस्थांनी प्रत्येक आर्थिक वर्षात केलेल्या पीक कर्ज वाटपाच्या प्रमाणात संदर्भ क्र. २ मधील शासन निर्णयानुसार देण्यात येणाऱ्या अर्थसहाय्यामध्ये खालीलप्रमाणे सुधारणा करण्यात येत आहे.

१)	रु. २५ लाखापर्यंत पीक कर्ज वाटप केलेल्या संस्थांना	-	१.५% ऐवजी २%
२)	रु. २५ लाख ते ५० लाखापर्यंत पीक कर्ज वाटप केलेल्या संस्थांना	-	१.०० ऐवजी १.५०%
३)	रु. ५० लाख ते १ कोटीपर्यंत पीक कर्ज वाटप केलेल्या संस्थांना	-	०.७५% ऐवजी १%
४)	रु. १ कोटीपेक्षा जास्त पीक कर्ज वाटप केलेल्या संस्थांना	-	०.५०% ऐवजी ०.७५%

तथापि, वरीलप्रमाणे प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांना द्यावयाच्या अर्थसहाय्याची कमाल मर्यादा रु.१ लाखावरून रु. १.५० लाख प्रती संस्था एवढी राहिल.

हे सुधारीत धोरण शेतकऱ्यांना ६% व्याज दराने (परिणामकारक दर शून्य टक्के) पीक कर्ज वाटप करण्याचे शासनाचे धोरण अंमलात असेपर्यंत चालू ठेवण्यात यावे.

सन २०२१-२२ या आर्थिक वर्षात प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांमार्फत देण्यात येणाऱ्या पीक कर्ज पुरवठ्यावर वरीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देय राहिल.

वरीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येणाऱ्या प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांनी खालील निकषांची पूर्तता करणे बंधनकारक राहिल :-

- १) प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थेचे प्रत्येक आर्थिक वर्षाचे वैधानिक लेखापरीक्षण महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० च्या कलम ८१ (१) (क) मधील तरतूदीनुसार विहित कालावधीत पूर्ण होणे आवश्यक आहे. ज्या संस्थेचे लेखापरीक्षण विहित कालावधीत पूर्ण होणार नाही अशा संस्था या अर्थसहाय्यास पात्र असणार नाहीत.
- २) वरीलप्रमाणे वैधानिक लेखापरीक्षण अहवालाची संस्थेच्या वार्षिक साधारण सभेत नोंद घेऊन संस्थेने अर्थसहाय्याचा प्रस्ताव वैधानिक लेखापरीक्षण अहवालातील कर्ज वाटपाच्या

तपशिलानुसार सहाय्यक/उपनिबंधक, सहकारी संस्था यांना दि. ३१ ऑक्टोबरपर्यंत सादर करावा. ज्या संस्थांची वार्षिक साधारण सभा विहित कालावधीत होणार नाही अशा संस्था या अर्थसहाय्यास पात्र असणार नाहीत.

- ३) रु. ५० लाखापर्यंत पीक कर्ज वाटप असणाऱ्या संस्थेच्या व्यवस्थापन व आस्थापना खर्चाचे प्रमाण खेळत्या भांडवलाच्या २.५% पर्यंत तर रु. ५० लाखापेक्षा जास्त पीक कर्ज वाटप असणाऱ्या संस्थेच्या व्यवस्थापन व आस्थापना खर्चाचे प्रमाण खेळत्या भांडवलाच्या ३% पेक्षा जास्त नसावे.
- ४) ज्या संस्थांमध्ये लेखापरीक्षण अहवालानुसार अफरातफर अथवा आर्थिक गैरव्यवहार झाल्याचे निदर्शनास आले आहे, अशा संस्थांना सदरचे अर्थसहाय्य देय होणार नाही.
- ५) संस्थेचे पीक कर्जाच्या वसुलीचे प्रमाण किमान ५०% असणे आवश्यक आहे. वसुलीचे प्रमाण यापेक्षा कमी असल्यास अशा संस्था या अर्थसहाय्यास पात्र असणार नाहीत. तसेच ५० पैसेपेक्षा कमी पैसेवारी जाहीर केलेल्या जिल्ह्यांसाठी पीक कर्ज वसुलीचे प्रमाण २५ टक्के असणे आवश्यक आहे.

तसेच अर्थसहाय्याबाबतचा प्रस्ताव सादर करण्याची कार्यपद्धती संदर्भ क्रमांक २ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणेच राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२११११६१२४११९५१०२ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(श्रीकृष्ण वाडेकर)

वि. का. अ. तथा सहनिबंधक, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- २) मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ३) मा. मंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ४) मा. राज्यमंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ५) मा. विधानसभा सदस्य व विधान परिषद सदस्य (सर्व)
- ६) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ७) मा. अप्पर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ८) मा. अप्पर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.

- ९) मा. प्रधान सचिव (पणन), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२
- १०) मा. सचिव (व्यय), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२.
- ११) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १२) आयुक्त, कृषी, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १३) संचालक, पणन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १४) कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे
- १५) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र सहकार विकास महामंडळ, पुणे
- १६) महाव्यवस्थापक, जिल्हा उद्योग केंद्र, (सर्व)
- १७) संचालक आत्मा, (सर्व)
- १८) विभागीय सह निबंधक, सहकारी संस्था, (सर्व)
- १९) जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, (सर्व)
- २०) सहायक निबंधक, सहकारी संस्था, (सर्व)
- २१) प्रशासक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, लि., मुंबई.
- २२) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
- २३) सर्व कार्यासने, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४) नियोजन विभाग (१४६१ कार्यासन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २५) वित्त विभाग (व्यय-२/ अर्थसंकल्प १३ कार्यासन), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २६) निवड नस्ती १८-स कार्यासन.